

Positive Psychology Research

Positive Psychology Research

E-ISSN: 2476-3705

Vol. 10, Issue 4, No.40, Winter 2025, P: 47-72

Received: 07/01/2024 Accepted: 06/08/2025

Research Article

The Role of Parent-Child Relationships on Altruistic Behavior in Adolescent Boys: The Mediation of Social Belonging, Social Trust, Gratitude, and Interpersonal Sensitivity

Hamed Kamali: Master of General Psychology, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran
kamaliisf76@gmail.com

Nahid Akrami *: Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran
n.akrami@edu.ui.ac.ir

Hosseinali Mehrabi: Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran
h.mehrabi@edu.ui.ac.ir

Abstract

The current study was designed to determine the appropriateness of the altruistic behavior model based on parent-child relationships, interpersonal sensitivity, social belonging, social trust, and gratitude among male adolescents. The statistical population of the research included all adolescent boys aged 15 to 21 years in Isfahan, Iran in 2021, of which 300 people were selected by the available sampling method. Data in the context of virtual space and through the link of Virtual Questionnaires of Altruistic Behavior, Parent Relations (father-mother)-Child, Interpersonal Sensitivity Questionnaire, Social Trust Questionnaire, Social Belongingness Questionnaire and Gratitude Questionnaire. Six questions form were collected. The results of the analysis of the model indicated that the model had a good fit and also among the variables in the research, the father-child relationship indirectly through the mediator variable of gratitude and the mother-child relationship indirectly through the mediator variables. Appreciation, social belonging, and social trust were related to altruistic behavior variable. In this way, improving parent-child interactions in the area of gratitude (for the father) and social belonging, social trust, and gratitude (for the mother) can be effective in increasing altruistic behavior. Based on this, it can be said that parent-child relationships are one of the effective variables in the growth and development of children and adolescents, as a platform for the formation of traits and effective factors in the emergence of children's altruistic behavior.

Keywords: Altruistic behavior, parent-child relationship, social belonging, social trust, gratitude.

Introduction

Recent societal developments and crises have led to a decline in social interactions and shifts in people's priorities, impacting value systems and intergenerational relationships. One major consequence is the noticeable decline in altruism, especially among younger generations. Altruistic behavior—characterized by empathy, cooperation, and support for others—can be shaped by the quality of parent-child relationships, which lay the foundation for emotional and social development. Children with secure parental bonds tend to exhibit healthier social behaviors, while those with poor connections may struggle with trust and social adjustment. Additionally, interpersonal sensitivity, social belonging, social trust, and gratitude play key roles in shaping altruistic behavior. Sensitivity to social feedback, feelings of connection to others, trust in social relationships, and gratitude all contribute to the likelihood of engaging in altruistic acts. This body of research examines how these interrelated factors predict altruistic behavior in individuals.

Method

This study was descriptive-correlational in which the role of parent-child relationships in predicting altruistic behaviors with the mediation of social belonging, social trust, appreciation and interpersonal sensitivity was examined in the form of a conceptual model. The statistical population of the research included all male teenagers aged 15 to 21 in Isfahan and Barkhar cities in Iran in 2021. According to the purpose of the research,

which is to evaluate the fit of the proposed model, at least 260 people (Homan, 2019) were considered among 15-21-year-old male teenagers in the cities of Isfahan and Barkhor, Iran, but due to the possibility of attrition, the questionnaires were included among 300 teenagers. The boy was distributed. First, 300 boys between the ages of 15 and 21 from the cities of Isfahan and Barkhar were selected based on the available sampling method (through the first and second secondary boys' schools) and a questionnaire was provided to them. Then, the questionnaires were scored and SPSS version 23 and AMOS version 23 software were used to determine the relationship between the variables affecting altruistic behaviors and to analyze the research data as well as to check the overall fit of the proposed model.

Results

In this study, 270 individuals were evaluated to test the hypotheses and the proposed model. The average age of participants was 16.71 years with a standard deviation of 1.51. Additionally, since the skewness and kurtosis indices fall within the ± 2 range, the distributions of scores for all research variables are considered normal. Model fit indices such as χ^2/df , GFI (.984), IFI (.985), RMSEA (.073), and NFI (.974) indicate that the revised model—after removing non-significant paths (e.g., parent-child relationship to altruistic behavior, father-child to social interest, etc.)—has good fit. Direct effects hypotheses were then tested. The results showed that the mother-child relationship had significant direct effects on Gratitude ($\beta = .281$, $p < .001$), Social

belonging ($\beta = .381, p < .001$), and Social trust ($\beta = .250, p = .008$). The father-child relationship had a direct effect only on: Gratitude ($\beta = .189, p = .001$), but not directly on altruistic behavior. Altruistic behavior was significantly predicted by: Gratitude ($\beta = .242, p < .001$), Social belonging ($\beta = .310, p < .001$), Social trust ($\beta = .135, p = .014$), Interpersonal sensitivity ($\beta = .170, p < .001$)

Indirect effects: The father-child relationship influenced altruistic behavior only through gratitude ($p = .004$). The mother-child relationship had significant indirect effects on altruism through Gratitude ($p = .002$), Social belonging ($p = .001$), and Social trust ($p = .043$)

Model fit indices (e.g., CFI = 0.984, RMSEA = 0.073) confirmed that the revised model had a good fit. Overall, the findings highlight that strong maternal bonds and emotional-social factors, such as gratitude, belonging, and trust, significantly contribute to the development of altruistic behavior in adolescents.

Conclusion

According to the results of the present research, parent-child relationships, interpersonal sensitivity, social belonging, social trust and gratitude have an effect on the altruistic behavior of teenagers and have been confirmed. This finding is in agreement with the research results of Wu et al. (2016) and with part of the research findings of Sayidi et al. Wray-lake Flanagan (2012) is congruent. Based on the findings of the research, the father-child relationship through gratitude is related to altruistic behavior and the mother-child relationship through gratitude, social trust, and social

belonging is associated with the occurrence of altruistic behavior. It seems that the strong position of the indirect mother-child relationship (against father-child interaction) in the tendency to altruistic actions can be rooted in the early stages of a child's life, which is associated with a deep emotional bond and the relationship between a child and a mother (attachment). The mental association of the researched community about the mother's role is linked with some concepts and characteristics such as love, affection and security. As a result, the interaction and relationship between parents and mothers can effectively form the basis for the formation of social belonging and social trust in children. According to Erikson's psychosocial development theory, in the first stage, if the mother and the main caregiver adequately respond to the child's physical and psychological needs (love, security and affection), it will foster a sense of trust in him and cause the child's attitude about himself and the world around him. be formed positively (Afgri & Ghasemi, 2015). According to Fero et al. (2019), children in families whose members have appreciative behaviors have a perception of gratitude and therefore show more empathy, forgiveness, and helpful actions in social situations. In the current model, the mediating role of interpersonal sensitivity in the relationship between parent-child interactions and altruistic behavior were not confirmed, and it seems that the inconsistency of the interpersonal sensitivity component with the social attitude of the researched society is the reason for removing the mediating role of this variable in the current model. Finally, according to the results of the study, the mother played a role in the formation of the

altruistic behavior of the researched society through more mediating factors, which can indicate the greater importance of the mother's role in the formation of altruistic behavior.

Ethical Consideration

Compliance with Ethical Guidelines: All ethical issues such as informed consent and confidentiality of participants' identity were respected.

Authors' Contributions: All authors contributed to the study. The first author contributed to the conception and design of the study, as well as the acquisition, analysis, and interpretation of data,

drafting the article, and writing the entire manuscript. The second author contributed to developing the study design and to final approval of the version to be submitted. Both authors contributed to the article and approved the submitted version.

Conflict of Interest: The authors declare no conflict of interest for this study.

Funding: This study was conducted with no financial support and is part of the M.A. thesis of the first author.

Acknowledgments: The authors would like to thank all participants in the study.

مقاله پژوهشی

نقش روابط والد-فرزند بر رفتار نوع‌دوستانه با میانجی‌گری تعلق اجتماعی، اعتماد اجتماعی، قدردانی و حساسیت بین‌فردی در نوجوانان پسر

حامد کمالی: کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

kamaliisf76@gmail.com

ناهید اکرمی *: دانشجویار گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

n.akrami@edu.ui.ac.ir

حسینعلی مهربانی: استادیار گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

h.mehrabi@edu.ui.ac.ir

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تعیین نقش روابط والد-فرزند بر رفتار نوع‌دوستانه با میانجی‌گری حساسیت بین‌فردی، تعلق اجتماعی، اعتماد اجتماعی و قدردانی در نوجوانان پسر طراحی شد. روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه نوجوانان پسر ۱۵ تا ۲۱ ساله شهر اصفهان در سال ۱۴۰۰ بود که از بین آنها ۳۰۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. داده‌ها از طریق پرسشنامه‌های رفتار نوع‌دوستانه، روابط والد (پدر-مادر)-فرزند، پرسشنامه حساسیت بین‌فردی، پرسشنامه اعتماد اجتماعی، پرسشنامه احساس تعلق اجتماعی و پرسشنامه قدردانی-فرم ۶ سوالی جمع‌آوری شد. نتایج تحلیل مدل به طور کلی حاکی از آن است که مدل دارای برازش است و همچنین، از بین متغیرهای موجود در پژوهش، رابطه پدر-فرزند به طور غیرمستقیم از طریق متغیر میانجی قدردانی و رابطه مادر-فرزند هم به طور غیرمستقیم از طریق متغیرهای میانجی قدردانی، تعلق اجتماعی و اعتماد اجتماعی با متغیر رفتار نوع‌دوستانه رابطه دارد. به این ترتیب، تعاملات پدر و مادر با فرزند به واسطه قدردانی (برای پدر) و تعلق اجتماعی، اعتماد اجتماعی و قدردانی (برای مادر) می‌تواند در افزایش رفتار نوع‌دوستانه مؤثر باشد. بر این اساس، می‌توان گفت روابط والدین و فرزند یکی از متغیرهای مؤثر در رشد و تکامل کودکان و نوجوانان به عنوان بستری برای شکل‌گیری صفات و عوامل مؤثر در پیدایش رفتار نوع‌دوستانه کودکان است. *واژه‌های کلیدی:* رفتار نوع‌دوستانه، رابطه والد-فرزند، اعتماد اجتماعی، تعلق اجتماعی، قدردانی.

* نویسنده مسئول:

مقدمه

انسان‌ها از هنگام تولد در دنیایی قدم می‌گذارند که متشکل از شبکه‌ای از اصول و قواعد اخلاقی و ارزش‌هاست که در بستر ارتباطات اجتماعی شکل می‌گیرد. به نظر می‌رسد تحقق سازگاری با چنین شبکه پیچیده اجتماعی در زندگی از طریق رفتارهای جامعه‌پذیرانه تسهیل می‌شود (Seidi et al., 2019). تحولات و بحران‌های گوناگون زمینه‌ساز کاهش سطح تماس‌های اجتماعی و جابه‌جایی اولویت‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی افراد شده و در نتیجه، توجه و پذیرش اعمال مثبت، قواعد اخلاقی و ارزش‌های موجود در بستر تعاملات اجتماعی با تغییرات حائز اهمیتی روبه‌رو شده است. تغییر جهت‌گیری‌های ارزشی، فاصله‌گرفتن و تفاوت نسل‌ها از جمله پیامدهای این تغییرات است و تغییر ارزش‌ها نیز به تغییر مناسبات اجتماعی منجر شده است (Hasenfratz & Knafo, 2018).

برخی از صاحب‌نظران باور دارند شرایط اقتصادی و اجتماعی حاکم بر جوامع منجر به اولویت‌یافتن ارزش‌های مادی بر جنبه‌های دیگر شده است. این تغییر پدیده بی‌تفاوتی اجتماعی را به ویژه در شهرهای بزرگ در پی داشته است، به گونه‌ای که افراد جامعه کمتر تمایل دارند در مسائل و گرفتاری‌های یکدیگر ورود کنند (Snippenburg & Scheepers, 1991). سی رایت میلز، یکی از نظریه‌پردازان این حوزه، معتقد است یکی از موضوع‌های مهم مربوط به تعاملات اجتماعی در جوامع گوناگون که به طور ویژه در قشر جوان نیز کاملاً مشهود است، موضوع کاهش حس نوع‌دوستی است (Ahmadi Bejstani, 2014).

پژوهش‌های انجام‌شده در رابطه با گرایش‌های نوع‌دوستانه در جوامع گوناگون نشان داده‌اند بروز رفتارهای نوع‌دوستانه در افراد یک جامعه احتمالاً در سنین ابتدایی و در سال‌های اولیه زندگی ظاهر می‌شود و در دوره نوجوانی افزایش می‌یابد (Fabes & Eisenberg, 2010). بر این اساس، دوره نوجوانی به عنوان یک دوره مهم زندگی فرد به لحاظ رشد و بروز اعمال نوع‌دوستانه^۱ مطرح و این دوره در راستای آموزش هر فرد برای افزایش حساسیت نسبت به رخدادهای اجتماعی حائز اهمیت است (Gharehbaghy et al., 2012).

در مفاهیم متعددی مربوط به مهارت‌های اجتماعی کودکان و نوجوانان، رفتار نوع‌دوستانه به عنوان رفتاری که فرد بدون انتظار پاداش به دیگران منفعت می‌رساند، در نظر گرفته می‌شود (Goodman, 2010). رفتارهای نوع‌دوستانه و به طور عام، رفتارهای موافق اجتماعی^۲ در منابع مختلف تعاریفی متفاوت دارند. در یک تعریف، رفتار نوع‌دوستی عبارت است از: «رفتارهایی که واجد پاسخ مثبت به رفاه و نیاز دیگران است و هدف آنها کمک به دیگران مانند سهیم‌شدن، محبت‌کردن، توجه نشان‌دادن، همکاری‌کردن، حمایت‌کردن، نجات‌دادن دیگران از خطر و احساس همدلی و همدردی‌کردن با دیگران است» (Radke-Yarrow & Zahn-Waxler, 1990).

با توجه به اهمیت رفتارهای نوع‌دوستانه در خصوص عوامل مؤثر بر پدیدآیی و رشد و تداوم این رفتارها، مطالعات مختلفی انجام و عوامل متعددی

¹ Altruistic behavior

² Prosocial Behaviors

رفتارهای مطلوب و سازگار اجتماعی می‌شوند؛ از جمله این رفتارهای مطلوب نوع‌دوستی است (Taylor, 2020). کودکانی که روابط والد-فرزند به شکلی مناسب در آنها شکل گرفته است، در آینده ممکن است الگوهای مراقبان خود را به عنوان افراد قابل اعتماد و حامی‌گسترش دهند و با نگرش و انتظارات مثبت با دیگران تعامل داشته باشند. بر این اساس، به لحاظ رفتار مطلوب اجتماعی، رفتاری شایسته‌تر خواهند داشت. در مقابل، کودکان با روابط والد-فرزند نامناسب بیشتر احتمال دارد الگوهای مبتنی بر بی‌اعتمادی به جهان اجتماعی‌گسترش دهند و در نتیجه، ممکن است به کفایت کمتری در رفتارهای مطلوب اجتماعی دست یابند (Parke & Buriel, 2010).

عامل مؤثر دیگری که به نظر می‌رسد می‌تواند با تعاملات اجتماعی مرتبط باشد، حساسیت بین‌فردی است. حساسیت بین‌فردی، حساسیت عمومی نسبت به بازخورد اجتماعی، نگرانی افزایش‌یافته نسبت به ارتباطات بین‌فردی، مورد نقد قرار گرفتن، ترس از بی‌کفایتی فردی و سوءتعبیر مکرر رفتارهای بین‌فردی دیگران دانسته شده است (Boyce et al., 2003). همچنین، در تعریف دیگر، به معنای تمرکز و آگاهی گسترده در ارتباط با رفتار و احساس دیگران و حساسیت بیش از حد نسبت به آن است. در این راستا، بویس و پارکر در پژوهشی نشان دادند افراد دارای این صفات، دارای اشتغال ذهنی درباره روابط بین‌فردی و گوش‌به‌زنگی نسبت به رفتار و خلق دیگران هستند و همچنین، آنان نسبت به سرزنش و طرد از جانب دیگران بسیار حساس توصیف

بررسی شده‌اند. از جمله این عوامل مهم در این رابطه می‌توان به نقش روابط والد-فرزند^۱ اشاره کرد (Vanita et al., 2021). موضوع گرایش به رفتارهای نوع‌دوستانه مؤلفه‌ای ویژه است که کودک از همان ابتدا با آموزش‌ها و مشاهده عملکرد والدین در موقعیت‌های مختلف آن را فرامی‌گیرد (Wu et al., 2016). در همین راستا، مشاهده الگوی کمک‌رسان می‌تواند موجب اتخاذ اعمال موافق اجتماعی از جانب فرزندان شود (Badar et al., 2013). به نظر می‌رسد مبنای شکل‌گیری این رفتار به ویژه از طریق روابط والد-فرزند است که عبارت است از: کنش‌های متقابل میان والدین و فرزندان که مبنای رشد عاطفی فرد را شکل می‌دهد و این کنش متقابل در همه مراحل زندگی خودنمایی می‌کند (Wong et al., 2019).

روابط والد (پدر-مادر)-فرزند هر یک به گونه‌ای بر مراحل مختلف رشد فرزندان تأثیرگذار است (Shahraki Sanavi et al., 2011). مطالعه امیدپور و همکاران (2020) نشان داده است تعامل هر یک از والدین با کودک می‌تواند رفتار بیانگر قدردانی^۲ و اعمال مطلوب را در کودکان پرورش دهد و بنا بر پژوهش ویو و همکاران (2016) نیز تعاملات پدر-فرزند و مادر-فرزند، هر کدام رابطه معنادار جداگانه‌ای را با رفتار موافق اجتماعی نشان داده‌اند (Wu et al., 2016). بر این اساس، تعاملات پدر-فرزند و مادر-فرزند، هر یک موجب شکل‌گیری و بروز رفتارهای موافق اجتماعی و همچنین، تقویت

¹ Parent-child relationships

² Gratitude

می‌شوند. حساسیت بین‌فردی دارای عناصری مختلف از جمله گوش‌به‌زنگی بین‌فردی و نیاز به تأیید است. شخص در گوش‌به‌زنگی بین‌فردی نسبت به تعاملات بین‌فردی و ادراک تأثیری که بر دیگران داشته است، حساسیت نشان می‌دهد (Boyce & Parker, 2005). ویژگی نیاز به تأیید در این افراد نیز بیانگر آرزوی خوشحال‌کردن دیگران و تمایل به آرام نگه داشتن تعاملات با دیگر اشخاص است که معمولاً همراه با تلاش برای دوست داشته شدن فرد و عدم طرد او است (Matin & Jahan, 2019). بر این اساس، می‌توان انتظار داشت افراد دارای حساسیت‌های بین‌فردی نسبت به جریان‌ها و اتفاقاتی که برای دیگران رخ می‌دهند و همچنین، نسبت به رفتار و خلق دیگران گوش‌به‌زنگ هستند و تلاشی وافر برای برای جلب رضایت افراد و مصون‌داشتن خود از انتقادات دارند و این حساسیت را در قالب رفتارهای نوع‌دوستانه نشان می‌دهند.

متغیر دیگر علاقه اجتماعی است. آدلر معتقد است مادر از طریق تعامل با فرزند می‌تواند علاقه اجتماعی را در او پرورش دهد یا از رشد آن جلوگیری کند. علاقه اجتماعی را می‌توان سطحی از برآورده شدن نیاز شخص به مورد علاقه واقع شدن به گونه‌ای مثبت و در راستای اهداف اجتماعی توصیف کرد (Peluso & Kern, 2010). تعلق اجتماعی را به معنای حس اجتماعی به تمامی انسان‌ها نیز بیان کرده‌اند. دورکیم معتقد است هنگامی که حس تعلق به دیگران در افراد شکل می‌گیرد، در ادامه یک حس قربت و نزدیکی به وجود خواهد آمد و تعلق‌های عاطفی و دل‌مشغولی‌ها افراد را به هم پیوند می‌دهند.

که نتیجه آن افزایش و تشدید ارتباطات و تماس‌های افراد در سطح یک جامعه است (Bidel & Mahmoodzadeh, 2012). کنز معتقد است انسان دارای احساس تعلق به جمع است و مایل است با دیگران ارتباط داشته باشد (Kanz, 2011). شخص دارای علاقه اجتماعی، احساس می‌کند کمک‌کردن و یاری‌رسانی به دیگران امری طبیعی است و این امر مانع حس تنهایی در افراد می‌شود (Poorseyed et al., 2016). با مطرح‌شدن مفهوم سرمایه اجتماعی^۱ توسط کلمن که اعتماد^۲ یکی از مؤلفه‌های اصلی آن محسوب می‌شود، توجه به عنصر اعتماد به صورتی روزافزون افزایش یافته است (Afghari & Ghasemi, 2015). اعتماد یکی از باورهایی است که در کانون خانواده شکل می‌گیرد و گسترش می‌یابد. بر اساس تعریف مورد توافق پژوهشگران، اعتماد حالتی روان‌شناختی است که در آن شخص با توجه به انتظارات مثبتی که از نیت یا رفتار دیگران دارد، می‌پذیرد که بعضاً ممکن است در معرض آسیب‌پذیری از جانب آنان نیز قرار گیرد (Amirpour et al., 2016). اعتماد باعث پیدایش و گسترش آرامش روانی می‌شود و برای حرکت موفقیت‌آمیز افراد ضرورت دارد. در این راستا، سطحی از اعتماد اجتماعی است که افراد را به فکر رفتارهای دیگرخواهانه و نوع‌دوستانه می‌اندازد و در ادامه، شکوفایی فردی احساس مسئولیت اخلاقی را به همراه خواهد داشت. (Yaghoobi et al., 2021)؛ بنابراین، می‌توان اشاره کرد که اعتماد یکی از مهم‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های رفتار نوع‌دوستانه است و

¹ Social capital

² Social trust

نشان دادند فرد قدردان احساس فراوانی می‌کند که بنا بر آن، فرد حس نامحدود بهره‌مند بودن از دستاوردهای زندگی را دارد و از سهم دیگران در به‌زیستی خود قدردانی می‌کند؛ بنابراین، پس از تجربه بیشتر سپاسگزاری، فرد اهمیت نشان‌دادن قدردانی را فرامی‌گیرد و افراد را به انجام رفتارهای سودمند اجتماعی ترغیب می‌کند (Watkins et al., 2007). قدردانی به عنوان پایه‌ای‌ترین و اساسی‌ترین هیجان اجتماعی و یکی از محرک‌های اولیه رفتارهای خیرخواهانه و منفعت‌رسان، از سوی شخص ذی‌نفع نسبت به شخص کمک‌کننده دانسته می‌شود (Farah Bijari, 2012). همچنین، از سویی دیگر، نتایج پژوهش فروه و همکاران نشان داده است قدردانی میزان رفتارهای جامعه‌گرا را افزایش می‌دهد (Froh et al., 2010).

در نهایت، اگرچه عوامل بالا و دیگر پژوهش‌های مستقل انجام‌شده بیانگر رابطه متغیرهای یادشده با رفتار نوع دوستانه هستند، در این پژوهش و در غیاب پژوهش‌های متمرکز بر این حوزه، این مجموعه عوامل در قالب مدلی تحت عنوان بررسی نقش روابط والد-فرزندی، تعلق اجتماعی، اعتماد اجتماعی، قدردانی و حساسیت بین‌فردی در پیش‌بینی رفتار نوع دوستانه بررسی شده است (شکل ۱).

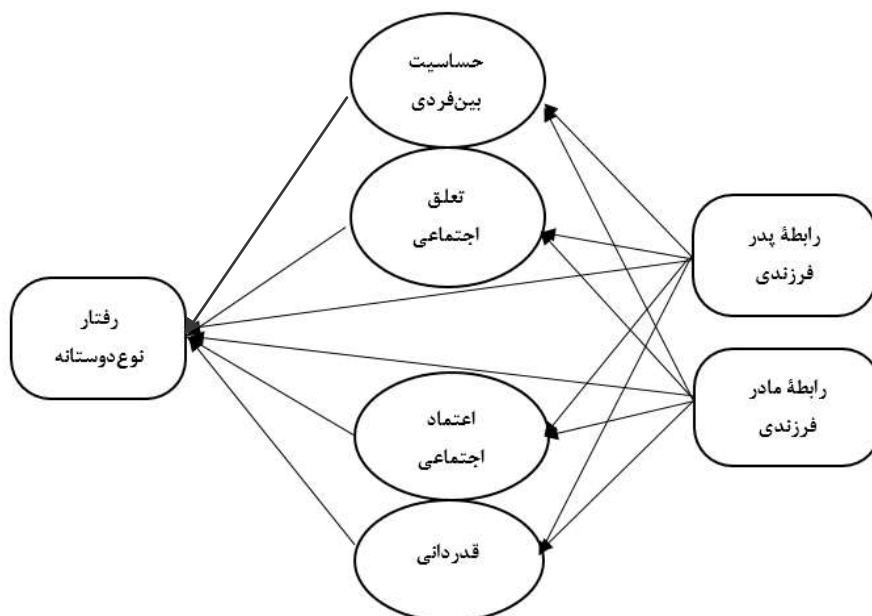
آن را افزایش می‌دهد، زیرا اعتماد در روابط ریسک بروز اعمال نوع دوستانه را کاهش می‌دهد و برای ایجاد و بقای نظم اجتماعی لازم است (Rothstein & Uslaner, 2004).

مفهوم دیگر مرتبط با نوع دوستی قدردانی است. این مفهوم به طور گسترده جذابیت و گیرایی دارد، واژه قدردانی نشئت‌گرفته از کلمه "Gratia" به معنای هدیه‌دادن، هدیه‌گرفتن، شکر، لطف، محبت و بزرگواری یا سپاسگزاری است (Emmons & McCullough, 2003). می‌توان قدردانی را به عنوان حس شکرگزار بودن و لذت بردن از دریافت هدیه‌ای (موهبت) دانست که این هدیه می‌تواند هدیه‌ای ملموس از جانب شخص دیگر یا برخاسته از زیبایی مواهب طبیعی باشد (Farah Bijari, 2012). از دیدگاه روان‌شناختی، قدردانی حالتی شناختی و عاطفی است که حالت با این ادراک همراه است که شخص منفعتی دریافت کرده که شایسته آن نبوده یا به آن دسترسی نداشته است، بلکه این منفعت به دلیل نیت‌های خیرخواهانه شخص دیگری به او رسیده است (Froh et al., 2010; Poorseyed & Khormai, 2019). در پژوهش دوکاسی و همکاران، قدردانی به عنوان احساسی مثبت بین‌فردی در نتیجه گرایش به شکرگزاری در واکنش به خیرخواهی و یاری‌رسانی افراد دیگر به منظور ایجاد اثرات مثبت تعریف شده است (Ducasse et al., 2019). واتکینز و همکاران

شکل ۱

مدل پیشنهادی پیش‌بینی رفتار نوع‌دوستانه

Figure 1
The Proposed Model Predicts Altruistic Behaviour

ابزار سنجش: پرسشنامه رفتار نوع‌دوستانه (ABQ)^۱؛ این پرسشنامه توسط احمدی (2009) ساخته شده و شامل ۱۳ پرسش است. پاسخ‌گویی به این پرسشنامه به وسیله طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت (کاملاً موافقم = ۵ و کاملاً مخالفم = ۱) تنظیم شده است. در این پرسشنامه، حداقل نمره ۱۳ و حداکثر نمره ۶۵ است. همچنین، این پرسشنامه به منظور سنجش رفتار نوع‌دوستانه افراد از ابعاد متفاوت نوع‌دوستی عادی (پرسش‌های ۱-۸) و نوع‌دوستی اضطراری (۹-۱۲) طراحی شده است. نمرات کلی بالاتر نشانگر رفتار نوع‌دوستانه بیشتر فرد پاسخ‌گو و نمرات کلی پایین‌تر نشان‌دهنده رفتار نوع‌دوستانه کمتر فرد هستند. پایایی این ابزار به شیوه آلفای کرونباخ ۰/۷۱ گزارش شده است (Ahmadi, 2009). همچنین، با استفاده از آزمون تحلیل عاملی، روایی سازه پرسشنامه تأیید شده

روش پژوهش، جامعه آماری و نمونه: این پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی است که در آن نقش روابط والد-فرزندی در پیش‌بینی رفتارهای نوع‌دوستانه با میانجی‌گری تعلق اجتماعی، اعتماد اجتماعی، قدردانی و حساسیت بین‌فردی در قالب یک مدل مفهومی بررسی شد. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه نوجوانان پسر ۱۵ تا ۲۱ سال شهر اصفهان در سال ۱۴۰۰ بود. حجم نمونه پژوهش با توجه به هدف پژوهش که ارزیابی برازش مدل پیشنهادی است، دست‌کم ۲۶۰ نفر (Hooman, 2010) از نوجوانان پسر ۱۵ تا ۲۱ سال شهرهای اصفهان در نظر گرفته شد، اما با توجه به امکان ریزش، پرسشنامه‌ها در میان ۳۰۰ نفر از نوجوانان پسر توزیع شد.

¹ Altruistic Behavior Questionnaire

مناسب است (Fine et al., 1983). همچنین، از روش تحلیل عامل تأییدی برای تعیین روایی این پرسشنامه استفاده شده است که نشان می‌دهد ارتباط خوبی بین پرسش‌ها وجود دارد (Sanai Zakir, 2008). در پژوهش حاضر نیز، میزان آلفای کرونباخ هر یک از دو فرم پدر-فرزند و مادر-فرزند این پرسشنامه به ترتیب ۰/۹۰ و ۰/۸۸ به دست آمده است.

پرسشنامه حساسیت بین‌فردی (IPSM)^۲: این پرسشنامه که دارای ۳۶ پرسش است، توسط بویس و پارکر، به شیوه نمره گذاری لیکرت چهاردرجه‌ای طراحی شده است (Boyce & Parker, 1989). در این پرسشنامه حداقل نمره ۳۶ و حداکثر نمره ۱۴۴ است. پرسشنامه پنج خرده‌مقیاس گوش‌به‌زنگی بین‌فردی، گرایش به تأیید، اضطراب جدایی، خود درونی شکننده و کمرویی را ارزیابی می‌کند (Masillo et al., 2015). همسانی درونی این پرسشنامه ۰/۸۵ است و ضریب پایایی آن، به روش آزمون-بازآزمون ۰/۷۰ تنظیم و سنجیده شده است (Boyce & Parker, 1989). محمدیان (2016) نسخه فارسی پرسشنامه را ترجمه کرده است که در آن حساسیت بین‌فردی کلی و خرده‌مقیاس‌های آن همسانی درونی قابل قبول و مناسبی را نشان دادند (Mohammadian et al., 2016). در این پرسشنامه، آلفای کرونباخ ۰/۸۶ و ضریب پایایی نیز بین ۰/۷۳ تا ۰/۹۲ به دست آمد. در ارتباط با روایی همگرا، حساسیت بین‌فردی همبستگی مثبتی با ابزارهای خودگزارشی اضطراب اجتماعی، افسردگی و

است. در پژوهش حاضر نیز، میزان آلفای کرونباخ این پرسشنامه ۰/۸۹ به دست آمد که پایایی مطلوبی را نشان می‌دهد.

پرسشنامه روابط والد-فرزند (PCRS)^۱: فلین و همکاران نسخه اصلی پرسشنامه روابط والد-فرزند را به منظور ارزیابی کیفیت روابط والد-فرزند طراحی کرده‌اند (Fine et al., 1983). این پرسشنامه دارای ۲۴ پرسش برای ارزیابی نظر نوجوانان درباره رابطه آنها با پدر و مادرشان است. مقیاس رابطه والد-فرزند دو فرم دارد؛ یکی در راستای سنجش رابطه فرزند با مادر و یکی برای سنجیدن رابطه فرزند با پدر. نمره‌گذاری پاسخ‌ها در یک طیف لیکرت هفت‌درجه‌ای از نمره یک معادل خفیف تا نمره هفت معادل شدید طراحی شده است. همچنین، در این پرسشنامه حداقل نمره ۲۴ و حداکثر نمره ۱۶۸ است. پرسش‌های ۹، ۱۳ و ۱۴ معکوس نمره‌گذاری می‌شوند و سپس، نمرات گزینه‌ها با یکدیگر جمع و بر تعداد گزینه‌های عامل تقسیم می‌شوند. نمره کل مجموع میانگین خرده‌مقیاس‌هاست. در صورتی که در این پرسشنامه، نمره‌های به دست آمده بالا باشند، این امر نشانگر رابطه خوب و مطلوب فرزندان با والدین و در صورتی که نمره‌ها پایین باشند، نشان‌دهنده ارتباط ضعیف و کمتر فرزندان با پدر و مادر و همچنین، وجود تعارض بین آنهاست. در این پرسشنامه، فلین و همکاران ضریب پایایی مربوط به خرده‌مقیاس‌های پدر و مادر را با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۶ به دست آورده‌اند که این امر نشانگر همسانی درونی

² InterPersonal Sensitivity Measure

¹ Parent-Child Relationship Survey

پرسشنامه احساس تعلق اجتماعی (SSBQ)^۲: این پرسشنامه دارای ۹ گویه است و توسط احمدی بجستانی (2014) به منظور سنجش احساس وابستگی به خانواده، دوستان و محیط زندگی خود و همچنین، حس تعهد، تعلق و مسئولیت فرد در قبال جامعه، به صورتی که فرد منافع جمعی را بر منافع فردی خود ترجیح می‌دهد، ساخته شده است. این پرسشنامه به صورت تک‌مؤلفه‌ای است و به دو طریق می‌توان از تحلیل این پرسشنامه استفاده کرد:

الف) تحلیل طبق مؤلفه‌های پرسشنامه و ب) تحلیل طبق میزان نمره به دست آمده.

ابتدا از یک طیف لیکرت پنج‌گزینه‌ای برای نمره‌گذاری پاسخ‌ها در این پرسشنامه (کاملاً مخالفم = ۱) و (کاملاً موافقم = ۵) استفاده شده است. در ادامه، در تحلیل بر اساس میزان نمره پرسشنامه، ابتدا باید نمره‌های به دست آمده از پرسش‌ها را جمع و سپس بر اساس دسته‌بندی‌های زیر قضاوت کرد. در پژوهش احمدی بجستانی (2014)، محاسبه روایی پرسشنامه از طریق روایی صوری به دست آمده است. همچنین، در این پژوهش به منظور سنجش پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است که میزان آن در این پرسشنامه ۰/۷۶ محاسبه شده است و طبق این نتایج، این پرسشنامه از پایایی قابل قبولی برخوردار است. در پژوهش حاضر نیز، میزان آلفای کرونباخ این پرسشنامه ۰/۷۲ به دست آمده است.

سبک دلبستگی مضطرب نشان داد. در پژوهش حاضر نیز، میزان آلفای کرونباخ این پرسشنامه ۰/۸۷ به دست آمده است.

پرسشنامه اعتماد اجتماعی (STQ)^۱: صفاری‌نیا و شریف (2010) این پرسشنامه دارای ۲۵ گویه خودگزارش‌دهی را ساختند که برای هر مؤلفه پنج پرسش به این صورت: ۱. رفتار مبتنی بر اعتمادکردن (پرسش‌های ۱ تا ۵)؛ ۲. تمایلات همکاری‌جویانه (پرسش‌های ۶ تا ۱۰)؛ ۳. صراحت (پرسش‌های ۱۱ تا ۱۵)؛ ۴. صداقت (پرسش‌های ۱۶ تا ۲۰)؛ ۵. اطمینان (پرسش‌های ۲۱ تا ۲۵) در نظر گرفته شده‌اند. آزمودنی‌ها بر مبنای مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت از کاملاً مخالف (۱) تا کاملاً موافق (۵) پاسخ دادند. حداقل نمره در این پرسشنامه ۲۵ و حداکثر نمره ۱۲۵ است. به منظور بررسی پایایی، پس از اجرای پرسشنامه بر روی ۶۰۰ دانشجوی دختر و پسر دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب برای کل پرسشنامه و پنج مؤلفه آن ۰/۹۷، ۰/۹۷، ۰/۹۵، ۰/۹۶، ۰/۹۶ و ۰/۹۶ به دست آمد. بررسی روایی پرسشنامه با روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی فقط یک عامل را نشان داد که ۹۲/۵۲ درصد واریانس را تبیین می‌کرد و همه گویه‌ها در این عامل بارگیری می‌شدند (Safarinia, 2012). در پژوهش حاضر نیز، میزان آلفای کرونباخ این پرسشنامه ۰/۸۱ به دست آمده است (Safarinia & Sharif, 2010).

² Sense of Social Belonging Questionnaire

¹ Social Trust Questionnaire

در اختیار آنها قرار گرفت. به منظور رعایت اصل محرمانه بودن اطلاعات مشارکت‌کنندگان در پژوهش حاضر، فرم پرسشنامه‌ها به صورت بدون نام در دسترس اعضای نمونه قرار گرفت تا هویت افراد فاش نشود. همچنین، با بیان توضیحات لازم، به شرکت‌کنندگان اطمینان داده شد که داده‌های به‌دست‌آمده از پرسشنامه‌ها صرفاً در راستای بررسی اهداف و فرضیه‌های پژوهش حاضر استفاده خواهد شد. سپس، پرسشنامه‌ها نمره‌گذاری و به منظور تعیین ارتباط متغیرهای تأثیرگذار بر رفتارهای نوع‌دوستانه و تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش و همچنین، بررسی برازش کلی مدل پیشنهادی از نرم‌افزارهای SPSS-23 و AMOS-23 استفاده شد. داده‌های حاصل از اجرای پرسشنامه‌ها با استفاده از روش تحلیل مسیر تحلیل شد.

یافته‌ها

در این پژوهش، ۲۷۰ نفر به منظور آزمون فرضیه‌ها و برازش مدل پیشنهادی، ارزیابی شدند. میانگین سنی آزمودنی‌های پژوهش ۱۶/۷۱ با انحراف استاندارد ۱/۵۱ بود.

همچنین، با توجه به اینکه شاخص‌های چولگی و کشیدگی این پژوهش در دامنه ± 2 قرار دارند، توزیع نمرات در هر یک از متغیرهای پژوهش نرمال است.

پرسشنامه قدردانی فرم ۶ سؤالی (GQ6)^۱: این پرسشنامه که توسط مک‌کولوف و همکاران در سال ۲۰۰۲ ساخته شده است، تمایل و گرایش به قدردانی را در افراد می‌سنجد (McCullough et al., 2002). این پرسشنامه ۶ گویه دارد و پاسخ‌دهی به آن روی یک مقیاس پنج‌گزینه‌ای (از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم) انجام می‌شود. دو گویه از پرسش‌های این پرسشنامه (گویه‌های ۳ و ۶) به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. نمرات افراد در پرسشنامه در دامنه بین ۶ تا ۳۰ متغیر هستند و نمره بیشتر بیانگر سطوح بالاتر قدردانی در افراد است. این پرسشنامه خودگزارش‌دهی یک ابزار تک‌بعدی است که قدردانی صفتی را در گروه‌های سنی نوجوان تا بزرگسال می‌سنجد. در پژوهش قمرانی و همکاران (2009)، روایی صوری، محتوایی و همبستگی گویه‌ها با نمره کل بین ۰/۷۸ تا ۰/۹۴ به دست آمده و پایایی این پرسشنامه با روش آلفای کرنباخ ۰/۸۰ و با روش بازآزمون ۰/۸۴ و با روش تصنیف ۰/۹۱ گزارش شده است (McCullough et al., 2002).

روش اجرا و تحلیل: برای جمع‌آوری داده‌های پژوهش^۲، پس از اخذ مجوز از دانشگاه و جلب همکاری ادارات آموزش و پرورش اصفهان، ابتدا تعداد ۳۰۰ نوجوان پسر ۱۵ تا ۲۱ سال از شهرستان‌های اصفهان، بر اساس روش نمونه‌گیری در دسترس (از طریق مدارس پسرانه متوسطه اول و دوم) انتخاب شدند و پرسشنامه

^۱ Gratitude questionnaire

^۲ گفتنی است که این پژوهش پس از بررسی در جلسه کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه اصفهان، موفق به اخذ کد اخلاق (IR.UI.REC.1400.101) شد.

جدول ۱

شاخص‌های توصیفی و ماتریس همبستگی بین مؤلفه‌های پژوهش

Table 1
Descriptive Indices and Correlation Matrix Between Research Components

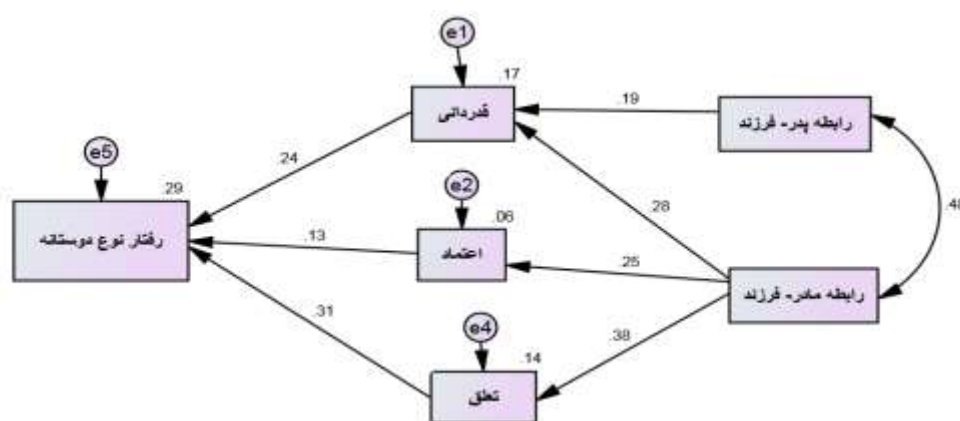
مؤلفه	میانگین	انحراف استاندارد	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
رفتار نوع‌دوستانه	۵۰/۳۶	۷/۷۰	۱						
رابطه پدر-فرزند	۱۳۰/۵۰	۲۵/۶۳	۰/۲۵۷**	۱					
رابطه مادر-فرزند	۱۳۹/۵۷	۲۲/۷۶	۰/۳۳۵**	۰/۴۸۳**	۱				
حساسیت بین فردی	۹۲/۹۱	۱۶/۷۱	۰/۱۹۳**	۰/۱۰۰	۰/۰۱۵	۱			
تعلق اجتماعی	۳۳/۴۴	۵/۸۸	۰/۴۶۰**	۰/۲۶۷**	۰/۳۸۱**	۰/۳۴۲**	۱		
اعتماد اجتماعی	۸۴/۳۲	۷/۰۹	۰/۳۸۰**	۰/۲۳۰*	۰/۲۵۰**	۰/۰۶۲	۰/۴۴۰**	۱	
قدردانی	۲۲/۷۱	۴	۰/۴۲۰*	۰/۳۶۷**	۰/۳۶۹**	-۰/۱۴۳	۰/۳۷۶**	۰/۴۵۲**	۱

* (p<۰/۰۵) ** (p<۰/۰۱)

شکل ۲

مدل اصلاحی پژوهش بر اساس ضرایب استاندارد

Figure 2
The Modified Model of Standard Coefficient Research

۰/۲۵۷، رابطه مادر-فرزند ۰/۳۳۵، حساسیت بین فردی ۰/۱۹۳، تعلق اجتماعی ۰/۴۶۰، اعتماد

با توجه به جدول (۱)، در ارتباط با رفتار نوع‌دوستانه، ضریب همبستگی رابطه پدر-فرزند

(IFI) $0/915$ ، جذر میانگین مجذورات خطای تقریب (RMSEA) $0/073$ و شاخص برازندگی هنجار شده (NFI) $0/974$ نشان می‌دهد مدل اصلاح شده پژوهش با حذف مسیرهای غیر معنادار، شامل رابطه والد (پدر-مادر)-فرزند با رفتار نوع دوستانه، رابطه پدر-فرزند با علاقه اجتماعی، رابطه پدر-فرزند با اعتماد اجتماعی و رابطه والد (پدر-مادر)-فرزند با حساسیت بین فردی، از برازش خوبی برخوردار است. در ادامه، به همراه جداول اثرات مستقیم، سایر فرضیه‌های پژوهش آزمون شده‌اند.

اجتماعی $0/380$ و قدردانی $0/420$ است. تمامی ضرایب همبستگی یادشده معنادار هستند ($p < 0/01$). از این رو، نتیجه گرفته می‌شود با افزایش نمرات هر یک از مؤلفه‌های رابطه والد (پدر-مادر)-فرزندی، حساسیت بین فردی، تعلق اجتماعی، اعتماد اجتماعی، قدردانی و رفتار نوع دوستانه در نوجوانان پسر به طرزی معنادار افزایش می‌یابد.

بر اساس جدول (۲)، بررسی مقادیر شاخص‌های برازندگی مانند نسبت مجذور خی به درجه آزادی χ^2/df ، شاخص نیکویی برازش (GFI) $0/914$ ، شاخص برازندگی افزایشی

جدول ۲

خلاصه شاخص‌های برازش مدل اصلاح شده پژوهش

Table 2
The Summary of Model Fit Indices Was Modified

وضعیت مدل اصلاح شده	p	مقدار شاخص برای مدل اصلاح شده	حد مطلوب شاخص	نام شاخص	ملاحظات
مطلوب	0/051	9/436	سطح معناداری بالای 0/05	کای دو (CMIN یا χ^2)	
مطلوب	-	0/974		برازش هنجار شده (NFI)	
مطلوب	-	0/903	0/90 تا 0/95 قابل قبول و مقادیر بیشتر از	برازش نسبی (RFI)	
مطلوب	-	0/985		برازش افزایشی (IFI)	
مطلوب	-	0/942	0/95 مطلوب	توکر لویس (TLI) یا برازش هنجار نشده (NNFI)	
مطلوب	-	0/984		برازش تطبیقی (CFI)	
مطلوب	-	0/073	کمتر از 0/10	ریشه دوم میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA)	
مطلوب	-	2/359	5 تا 10 (هرچه کمتر، بهتر)	کای دو به هنجار شده (CMIN/DF)	

معیارهای تطبیقی

جدول ۳

برآورد ضرایب اثرات مستقیم

Table 3
Estimation of Coefficients of Direct Effects

مسیر	ضریب مسیر	آماره t	P
رابطه پدر-فرزند بر قدردانی	۰/۱۸۹	۳/۱۸۹	۰/۰۰۱
رابطه پدر-فرزند بر تعلق	۰/۰۲۵	۱/۶۶۱	۰/۰۹۷
رابطه پدر-فرزند بر اعتماد	۰/۱۰۰	۱/۵۸۰	۰/۱۱۴
رابطه پدر-فرزند بر حساسیت بین فردی	-۰/۰۷۹	-۱/۷۲۱	۰/۰۸۵
رابطه پدر-فرزند بر رفتار نوع دوستانه	۰/۰۱۳	۰/۶۸۸	۰/۴۹۱
رابطه مادر-فرزند بر قدردانی	۰/۲۸۱	۴/۴۱۷	۰/۰۰۰
رابطه مادر-فرزند بر تعلق	۰/۳۸۱	۶/۶۱۲	۰/۰۰۰
رابطه مادر-فرزند بر اعتماد	۰/۲۵۰	۴/۱۴۸	۰/۰۰۸
رابطه مادر-فرزند بر حساسیت بین فردی	۰/۰۳۲	۰/۶۲۵	۰/۵۳۲
رابطه مادر-فرزند بر رفتار نوع دوستانه	۰/۰۳۹	۱/۸۲۵	۰/۰۶۸
قدردانی بر رفتار نوع دوستانه	۰/۲۴۲	۴/۰۶۵	۰/۰۰۰
تعلق بر رفتار نوع دوستانه	۰/۳۱۰	۵/۱۸۴	۰/۰۰۰
اعتماد بر نوع دوستانه	۰/۱۳۵	۲/۱۷۸	۰/۰۱۴
حساسیت بین فردی بر نوع دوستانه	۰/۱۷۰	۳/۲۱۲	۰/۰۰۰

ضرایب گزارش شده برای مسیرهای غیرمعنادار بر اساس مدل اولیه و قبل از اصلاح گزارش شده‌اند.

برآورد ضرایب تأثیرات، در هر یک از مسیرهای مستقیم، رابطه پدر-فرزند بر قدردانی، رابطه مادر-فرزند بر قدردانی، علاقه و اعتماد اجتماعی و همچنین، روابط متغیرهای قدردانی، علاقه اجتماعی، اعتماد اجتماعی و حساسیت بین فردی بر رفتار نوع دوستانه و در مسیرهای غیرمستقیم، رابطه پدر-فرزند بر رفتار نوع دوستانه به واسطه قدردانی و رابطه مادر-فرزند بر رفتار نوع دوستانه به واسطه قدردانی، علاقه اجتماعی و اعتماد اجتماعی معنادار بوده است.

در جدول (۳)، نتایج بررسی ضرایب مسیر مستقیم در مدل اصلاح شده گزارش شده است که در ادامه، نتایج در قالب فرضیه‌های پژوهش تفسیر می‌شود.

همان‌طور که در جدول (۴) ملاحظه می‌شود، با توجه به اینکه برای کلیه ضرایب غیرمستقیم آماره تی بزرگ‌تر از مقدار ۱/۹۶ و سطح معناداری کوچک‌تر از ۰/۰۵ به دست آمده است، می‌توان گفت کلیه ضرایب مسیر غیرمستقیم در مدل اصلاحی پژوهش تأیید شده‌اند. در نهایت، بنا بر مجموع نتایج

جدول ۴

برآورد ضرایب اثرات غیرمستقیم

Table 4
Estimation of Indirect Coefficients

نتیجه	P	کران بالا	کران پایین	ضریب مسیر	متغیر واسطه‌ای	مسیر
رد	۰/۳۲۵	۰/۰۱۵	-۰/۰۰۱	۰/۰۰۴	تعلق اجتماعی	رابطه پدر-فرزند بر رفتار نوع دوستی
رد	۰/۴۳۲	۰/۰۱۵	-۰/۰۰۲	۰/۰۰۳	اعتماد اجتماعی	رابطه پدر-فرزند بر رفتار نوع دوستی
رد	۰/۴۶۵	۰/۰۱۶	-۰/۰۰۱	۰/۰۰۴	حساسیت بین فردی	رابطه پدر-فرزند بر رفتار نوع دوستی
تأیید	۰/۰۰۴	۰/۰۲۸	۰/۰۰۵	۰/۰۱۴	قدردانی	رابطه پدر-فرزند بر رفتار نوع دوستی
تأیید	۰/۰۰۲	۰/۰۴۳	۰/۰۰۹	۰/۰۲۳	قدردانی	رابطه مادر-فرزند بر رفتار نوع دوستی
تأیید	۰/۰۰۱	۰/۰۶۹	۰/۰۲۱	۰/۰۴۰	تعلق اجتماعی	رابطه مادر-فرزند بر رفتار نوع دوستی
تأیید	۰/۰۴۳	۰/۰۲۵	۰/۰۰۲	۰/۰۱۱	اعتماد اجتماعی	رابطه مادر-فرزند بر رفتار نوع دوستی
رد	۰/۴۷۵	۰/۰۱۴	-۰/۰۰۳	۰/۰۰۲	حساسیت بین فردی	رابطه مادر-فرزند بر رفتار نوع دوستی

بحث

هدف از پژوهش حاضر بررسی ارزیابی مدل روابط والد-فرزندی بر رفتار نوع دوستانه با میانجی‌گری حساسیت بین فردی، تعلق اجتماعی، اعتماد اجتماعی و قدردانی در نوجوانان پسر بود. نتایج پژوهش نشان داد روابط والد-فرزند، حساسیت بین فردی، تعلق اجتماعی، اعتماد اجتماعی و قدردانی به طور کلی بر رفتار نوع دوستانه نوجوانان تأثیر داشته و تأیید شده است. این یافته با نتایج پژوهش ویو

و همکاران (Wu et al., 2016) و با بخشی از یافته‌های پژوهش صیدی و همکاران (2019)، افقری و قاسمی (2015)، تیلور (Taylor, 2020)، ونگ و همکاران (Wong et al., 2019) هم‌سو است.

در تبیین یافته‌های بالا، می‌توان بیان کرد تعامل و روابط والد-فرزندی از مهم‌ترین متغیرهای مؤثر در رشد و تحول کودکان و نوجوانان و همچنین، بستر شکل‌گیری بسیاری از صفات و ویژگی‌های مختلف در فرزندان

است. گرایش به رفتار نوع‌دوستانه از جمله ویژگی‌ها و عواملی است که به واسطه تعاملات والد-فرزندی می‌تواند در فرزندان شکل بگیرد و بروز یابد. بر اساس یافته‌های پژوهش، روابط متغیرهای میانجی در مدل تعاملات والد-فرزندی با رفتار نوع‌دوستانه تأیید شده است. با نظر به شکل مدل اصلاح‌شده (شکل ۲)، رابطه پدر-فرزندی به واسطه قدردانی با رفتار نوع‌دوستانه و رابطه مادر-فرزندی به واسطه قدردانی، اعتماد اجتماعی و تعلق اجتماعی با بروز رفتار نوع‌دوستانه رابطه دارد. بر این اساس، می‌توان گفت رابطه مادر-فرزندی در شکل‌گیری و بروز گرایش به رفتارهای نوع‌دوستانه در فرزندان نوجوان پسر نقشی پررنگ و مؤثر ایفا می‌کند، اما والد پدر از یک سو به واسطه تعامل و ارتباط نسبتاً محدودتر با فرزندان و از سوی دیگر، بنا بر الگوی فرزندپروری متفاوت، به واسطه میانجی‌هایی محدودتر بر رفتار نوع‌دوستانه نوجوانان پسر تأثیر دارد (Ahmadi, 2014).

به نظر می‌رسد جایگاه پررنگ رابطه غیرمستقیم مادر-فرزند (در برابر تعامل پدر-فرزندی) در گرایش به کنش‌های نوع‌دوستانه از یک سو می‌تواند در مراحل آغازین زندگی کودک ریشه داشته باشد که با پیوند و رابطه عاطفی عمیق بین کودک و مادر (دلبستگی) همراه است؛ زیرا این تعامل عاطفی عمیق اساس شکل‌گیری بسیاری از مؤلفه‌های مهم زندگی اجتماعی انسان، از جمله اعتماد اجتماعی، تعلق اجتماعی و قدردانی را شکل می‌دهد. بنا بر نتایج، اگرچه تعاملات پدر-فرزندی با مؤلفه‌های تعلق

اجتماعی و اعتماد اجتماعی همبستگی دارند، مطابق مدل، فقط تعاملات مادر-فرزندی می‌تواند به طریقی معنادار در شکل‌گیری و تبلور مؤلفه‌های تعلق اجتماعی و اعتماد اجتماعی نوجوانان نقش ایفا کنند. بر این اساس، می‌توان گفت از یک سو، به واسطه ویژگی‌ها و شرایط فرهنگی-اجتماعی، مادر از فرصت‌ها و شرایط بیشتر و ویژه‌تر (از جمله دسترس‌پذیر بودن برای پاسخ‌گویی به نیازهای بیولوژیک و عاطفی کودک) در تعامل خود با فرزندان از سنین ابتدایی تا بزرگسالی برخوردار است؛ مادر با به‌کارگیری تعامل منحصربه‌فرد خود که دربردارنده ویژگی‌هایی از جنس تعاملات مادرانه و دلبستگی محورانه است، بر شکل‌دهی صفات مرتبط با بروز رفتار نوع‌دوستانه تأثیر می‌گذارد و به شکوفایی و بروز رفتار نوع‌دوستانه منجر می‌شود. از سوی دیگر، تداعی ذهنی جامعه مورد پژوهش در رابطه با نقش مادری با برخی از مفاهیم و ویژگی‌هایی همچون عشق، محبت و امنیت پیوند خورده است؛ در نتیجه، تعامل و رابطه والد مادر می‌تواند به طریقی مؤثر زمینه‌ساز شکل‌گیری تعلق اجتماعی و اعتماد اجتماعی در فرزندان شود. در این راستا، نقش گزاره‌های اجتماعی در پررنگ‌سازی پیوند یادشده مؤثر بوده است؛ به گونه‌ای که نقش مادری به عنوان کانون عشق و علاقه، محبت و امنیت تداعی می‌شود. بنابراین، می‌توان گفت جنس مؤلفه‌هایی مانند تعلق اجتماعی و اعتماد اجتماعی از جنس تعامل با والد مادر است؛ زیرا مؤلفه‌های یادشده به واسطه پررنگ‌تر بودن نقش مادری شکل می‌گیرند و تغذیه می‌شوند. بر این اساس، اگرچه در دوره نوجوانی،

قدرشناسی دارند و بنابراین، همدلی، بخشش و اعمال یاری‌گرانه بیشتری را نیز در موقعیت‌های اجتماعی از خود نشان می‌دهند (Froh et al., 2019). در مدل حاضر، نقش میانجی حساسیت بین‌فردی در رابطه بین تعاملات والد-فرزندی و رفتار نوع‌دوستانه تأیید نشده است در تبیین یافته موجود، می‌توان گفت باورهای اجتماعی و فرهنگی نقشی مهم در اعتباریابی یا محدود شدن نگرش‌های مختلف افراد دارند (Matin & Jahan, 2019). بر این اساس، مطابق باورهای جامعه مورد پژوهش، توجه به برطرف کردن مسائل و مشکلات هم‌نوعان به دور از اهداف و نیات مبتنی بر منفعت شخصی و توجه‌طلبانه نوعی ارزش و دارای اعتبار است؛ در حالی که آنچه در حساسیت بین‌فردی مدنظر است، گرایش به انجام رفتار به دلیل ترس از مورد انتقاد قرار گرفتن و ترس از عدم مقبولیت و شایستگی فردی است. بنابراین، به نظر می‌رسد ناهم‌سو بودن مؤلفه حساسیت بین‌فردی با نگرش اجتماعی جامعه مورد پژوهش علتی بر حذف نقش میانجی این متغیر در مدل حاضر است.

پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی همراه بود؛ از جمله جامعه پژوهش که محدود به نوجوانان پسر شهرهای اصفهان و برخوار است و تعمیم آن به جامعه دختران و سایر مقاطع سنی متفاوت و شهرهای دیگر باید با احتیاط انجام شود. بنابراین، تکرار مدل پژوهش حاضر در جامعه دختران، سایر مقاطع سنی متفاوت، فرهنگ‌ها و شهرهای دیگر و مقایسه آن با نتایج حاضر پیشنهاد می‌شود.

در نهایت، گفتنی است که نمونه‌های پژوهش پسران دانش‌آموز در مقطع متوسطه اول

نوجوان تا اندازه‌ای به سمت تمایزیافتگی پیش می‌روند، با وجود این، بستر ارتباط با مادر همچنان فرصتی است که (بر مبنای دل‌بستگی شکل‌گرفته) نوجوان برای حضور در جامعه از آن انگیزه و آرامش دریافت می‌کند (Yaghobi et al., 2021). بنا بر نظریه رشد روانی اجتماعی اریکسون، در مرحله نخست، چنانچه مادر و مراقب اصلی به طور کافی به نیازهای جسمانی و روانی (عشق امنیت و محبت) کودک پاسخ دهد، احساس اعتماد را در او پرورش می‌دهد و موجب می‌شود نگرش کودک درباره خود و جهان پیرامونش به طور مثبت شکل گیرد (Afghari & Ghasemi, 2015). بنابراین، شکل‌گیری و رشد ویژگی‌ها و صفات یادشده (در نقش میانجی) گرایش نوع‌دوستانه افراد را به مداخله در راستای برطرف کردن چالش‌های هم‌نوعان فعال می‌کند. علاوه بر این، مؤلفه‌ قدردانی در فضای کلی تعاملات خانواده قادر به شکل‌گیری است؛ به این صورت که تعاملات هر یک از دو نقش مادر-فرزندی و پدر-فرزندی واجد توانمندی‌هایی هستند که هر کدام به‌تنهایی می‌توانند زمینه‌های گرایش به رفتار نوع‌دوستانه را در فرزندان متبلور کنند. همچنین، گرایش به رفتار قدردانی می‌تواند در راهبردهایی که هر یک از والدین در راستای رشد و پرورش رفتار قدرشناسانه به کار می‌گیرند، برای فرزندان شکل بگیرد و بروز یابد. هر دو والد (پدر و مادر) واجد پتانسیل برای انتقال گرایش به قدردانی از طریق بستر ارتباطات والد-فرزندی به هر یک از فرزندان هستند. بنا بر نظر فرو و همکاران، فرزندان در خانواده‌هایی که اعضا رفتارهای قدرشناسانه دارند، ادراک

منابع

احمدی، س. (۱۳۸۸). بررسی نوع‌دوستی در روابط

روزمره اجتماعی و عوامل مؤثر اجتماعی.

مجله جامعه‌شناسی ایران، ۱۰(۲)، ۸۷-۱۰۸.

http://www.jsi-isa.ir/article_21410.html

احمدی بجستانی، ز. س. (۱۳۹۳). بررسی عوامل

فرهنگی-اجتماعی مؤثر بر مشارکت

اجتماعی شهروندان بندرعباس در سال

۱۳۹۳ [پایان‌نامه منتشر نشده کارشناسی

ارشد]. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد

بندرعباس.

افق‌ری، ف.، و قاسمی، س. (۱۳۹۴). رابطه بین اعتماد

اجتماعی و گرایش‌های مطلوب اجتماعی.

نشریه تخصصی روان‌پرستاری، ۳(۲)، ۶۲-

۷۱. <http://ijpn.ir/article-1-563-fa.html>

امیدپور، آ.، برادران، م.، و رنجبرنوشی، ف. (۱۳۹۹).

اثربخشی آموزش‌های قدردانی بر همدلی و

مهارت‌های ارتباطی نوجوانان دختر.

پژوهش‌های روانشناسی اجتماعی، ۱۰(۳۸)،

۱۵۱-۱۶۶.

<https://doi.org/10.22034/spr.2020.114706>

امیرپور، ب.، امینی، ک.، فتحی احمد سرائی، ن.، و

کلهرنیا گلگزار، م. (۱۳۹۴). نقش

پیش‌بینی‌کنندگی سبک‌های فرزندپروری و

اعتماد اجتماعی در فرار دختران از خانه.

پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم

اجتماعی، ۴(۳)، ۳۹-۵۰.

https://ssoss.ui.ac.ir/article_17133.html

و دوم بوده‌اند و مطابق نتایج پژوهش، مادر از

طریق عوامل میانجی بیشتری در شکل‌گیری و

بروز رفتار نوع‌دوستانه جامعه مورد پژوهش

نقش داشته است؛ این تفاوت حائز اهمیت است

و می‌تواند بیانگر اهمیت بیشتر نقش مادر در

شکل‌گیری رفتار نوع‌دوستانه باشد. با توجه به

تأیید نقش مادران به واسطه میانجی‌های مختلف

در پرورش نوع‌دوستی و همچنین، تأیید نقش

پدر به واسطه میانجی‌های قدردانی در رشد و

پرورش نوع‌دوستی، مناسب است نقش آنها در

این خصوص مورد توجه خانواده‌ها قرار گیرد.

بر این اساس، بنا بر نقش مهم مؤلفه‌های تعلق

اجتماعی، اعتماد اجتماعی و به ویژه قدردانی (به

عنوان ویژگی مشترک تأثیرپذیر از بستر تعامل

هر دو والد پدر و مادر) در بروز رفتار

نوع‌دوستانه نوجوانان، پیشنهاد می‌شود نهادهای

فرهنگی و رسانه‌های اجتماعی در راستای

استقرار هویت نوع‌دوستانه در نوجوانان به

آموزش و فرهنگ‌سازی مهارت مؤلفه‌های بالا و

به ویژه مؤلفه قدردانی در بین والدین مبادرت

ورزند.

سپاسگزاری

به این وسیله از تمامی مدیران مدارس و دانش

آموزانی که در این پژوهش ما را یاری کردند، تقدیر و

تشکر می‌کنیم.

- بدار، ل.، دزیل، ژ.، و لامارش، ل. (۱۳۹۳). روانشناسی اجتماعی (حمزه گنجی، مترجم). ساوالان.
- بیدل، پ.، و محمودزاده، ع. ا. (۱۳۹۱). بررسی میزان تعلق اجتماعی مردم به جامعه ایران و رابطه آن با اعتماد اجتماعی و فردگرایی؛ مطالعه موردی شهر مشهد. فصلنامه تحقیقات فرهنگی، ۵(۲)، ۳۱-۶۳.
<https://doi.org/10.7508/ijcr.2012.18.002>
- پورسید، م.، و خرمائی، ف. (۱۳۹۷). تأثیر ویژگی‌های شخصیتی و حمایت اجتماعی ادراک‌شده بر قدردانی با واسطه‌گری استرس و خودکارآمدی تحصیلی در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه. پژوهش‌نامه روانشناسی مثبت، ۴(۴)، ۲۵-۴۴.
<https://doi.org/10.22108/ppls.2019.114462.1594>
- پورسید، ر.، علیزاده، ح.، کاظمی، ف.، برجعلی، ا.، و فرخی، ن. ع. (۱۳۹۵). تأثیر آموزش علاقه اجتماعی بر سبک زندگی نوجوانان قلدر و قربانی. پژوهش‌نامه روانشناسی مثبت، ۲(۳)، ۱-۲۰.
<https://doi.org/10.22108/ppls.2016.21517>
- ثنایی‌ذاکر، ب. (۱۳۸۸). مقیاس‌های سنجش خانواده و ازدواج. بعثت.
- شهرکی‌ثانوی، ف.، نویدیان، ع.، انصاری‌مقدم، ع.، و فرجی‌شوی، م. (۱۳۹۵). بررسی رابطه الگوهای ارتباطی خانواده بر کیفیت زندگی نوجوانان. فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده، ۱(۱)، ۱۰۱-۱۱۴.
https://fcp.uok.ac.ir/article_9405.html
- صفاری‌نیا، م. (۱۳۹۱). آزمون روانشناسی اجتماعی و شخصیت. ارجمند.
- صفاری‌نیا، م.، و شریف، ن. (۱۳۸۹). ساخت و بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه اعتماد اجتماعی. پژوهش‌های روان‌شناسی اجتماعی، ۱(۱)، ۱-۱۵.
<https://www.sid.ir/paper/498326/fa>
- صیدی، س.، صفاری‌نیا، م.، و احمدیان، ح. (۱۳۹۸). مدل ارتباط پرخاشگری و دیدگاه‌گیری اجتماعی با رفتار جامعه‌پسند با نقش واسطه‌ای اعتماد اجتماعی. پژوهش‌های روانشناسی اجتماعی، ۹(۴)، ۱-۲۰.
https://www.socialpsychology.ir/article_e_105539.html
- فرح‌بیجاری، ا. (۱۳۹۱). رابطه‌ی قدردانی با ویژگی‌های شخصیتی و رفتارهای جامعه‌گرا در دانشجویان دختر و پسر. فصلنامه مطالعات روانشناختی، ۸(۳)، ۱۰۸-۱۳۳.
<https://doi.org/10.22051/psy.2012.1725>
- قره‌باغی، ف.، آگیلار-وفایی، م.، الهیاری، ع.، و بهرامی‌احسان، ه. (۱۳۹۳). بررسی نقش مستقل و همزمان تعارض والدین و خلق کودک در پیش‌بینی رفتار نوع‌دوستی کودک. فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده، ۲(۱)، ۴۹۰-۵۱۱.
https://fcp.uok.ac.ir/article_9504.html
- قمرانی، ا.، کجباف، م. ب.، عریضی، ح. ر.، و امیری، ش. (۱۳۹۰). بررسی روایی و پایایی پرسشنامه‌ی قدردانی در دانش‌آموزان دبیرستانی. فصلنامه پژوهش در سلامت روانشناختی، ۳(۱)، ۷۷-۸۶.

- Persian] <http://rph.khu.ac.ir/article-1-103-fa.html>
- Amirpour, B., Amini, K., Fathi Ahmad Sorai, N., & Kalthornia Golkar, M. (2016). The predicting role of social trust and parenting styles in runaways from home. *Strategic Research on Social Problems*, 4(3), 39-50. https://ssoss.ui.ac.ir/article_17133.html [In Persian]
- Badar, L., Dezil, J., & Lamarche, L. (2013). *Social psychology* (H. Ganji, Trans.). Savalan Publishing. [In Persian] https://www.socialpsychology.ir/article_102048.html
- Bidel, P. N., & Mahmoodzadeh, A. (2012). A study on the social belonging of people to Iranian society and its relationship with social trust and individualism. *Journal of Iranian Cultural Research*, 5(2), 31-63. <https://doi.org/10.7508/ijcr.2012.18.002> [In Persian]
- Boyce, P., Hickie, I., Parker, G., Mitchell, P., Wilhelm, K., & Brodaty, H. (2003). Specificity of interpersonal sensitivity to non-melancholic depression. *Affect Disorder*, 27(2), 101-105. [https://doi.org/10.1016/0165-0327\(93\)90082-u](https://doi.org/10.1016/0165-0327(93)90082-u)
- Boyce, P., & Parker, G. (1989). Development of a scale to measure interpersonal sensitivity. *Australasian Psychiatry*, 23(3), 341. <https://doi.org/10.3109/00048678909068291>
- Boyce, P., & Parker, G. (2005). Development of a scale to measure interpersonal sensitivity. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 22(3), 341-351. <http://dx.doi.org/10.3109/00048678909068291>
- Ducasse, D., Dassa, D., Courtet, P., & Brand-Arpon, V. (2019). Gratitude diary for the management of suicidal inpatients: A randomized controlled trial. *Depress Anxiety Journal*, 36(5), 400-411. <https://doi.org/10.1002/da.22877>
- متین، ش.، و جهان، ف. (١٣٩٨). مدل پیش‌بینی تنهایی اجتماعی بر اساس حساسیت بین فردی و هوش اجتماعی با میانجی‌گری خودانتقادی. *پژوهش‌های روانشناسی اجتماعی*، ٩ (٣٥)، ٦٧-٨٨. https://www.socialpsychology.ir/article_102048.html
- یعقوبی، ا.، محمدی، س.، ذوقی پایدار، م. ر.، و فرهادی، م. (١٤٠٠). تدوین مدل ساختاری تبیین رفتار جامعه‌پسند بر اساس انگیزه تعلق و حساسیت طردشدگی با میانجی‌گری اعتماد اجتماعی. *شناخت اجتماعی*، ١٠ (١٩)، ٢٦-٤٣. <https://doi.org/10.30473/sc.2021.57499.2654>
- هومن، ح. ع. (١٣٨٤). *مدل‌یابی معادلات ساختاری با کاربرد نرم‌افزار لیزرل*. سمت.

References

- Afghari, F., & Ghasemi, S. (2015). The relationship between social trust and prosocial tendencies. *Journal of Psychiatric Nursing*, 3(2), 62-71. <http://ijpn.ir/article-1-563-fa.html> [In Persian]
- Ahmadi, S. (2009). A study on altruism in daily social relationships and the effective factors. *Iranian Journal of Sociology (ISA)*, 10(2), 87-108. <http://ijpn.ir/article-1-563-fa.html> [In Persian]
- Ahmadi Bejstani, Z. S. (2014). *Investigating social and cultural factors affecting the social participation of Bandar Abbas citizens in 2014* [Unpublished Master's thesis]. Islamic Azad University, Bandar Abbas branch. [In

- <http://rph.khu.ac.ir/article-1-103-fa.html> [In Persian]
- Gharehbaghy, F., Aguilar Vafaie, M., Allahyar, A., & Bahrami Ehsan, H. (2012). An investigation of independent and simultaneous role of interparental conflict and child temperament in predicting child prosocial behaviors. *Journal of Family Counseling & Psychotherapy*, 1(4), 490-511. <https://sid.ir/paper/201829/en> [In Persian]
- Goodman, R. (2010). The strengths and difficulties questionnaire: A research note. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 38(5), 581-586. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1997.tb01545.x>
- Hasenfratz, L., & Knafo, A. (2018). Prosocial Behavior, Effects of Parenting and Family Structure on. In *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* (2nd edition, Vol. 19). The Hebrew University of Jerusalem, Jerusalem, Israel. <http://dx.doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.23217-0>
- Hooman, H. A. (2010). *Structural Equation Modeling With Lisrel Application*. SAMT. [In Persian]
- Kanz, J. E. (2011). The applicability of individual psychology for work with conservative Christian clients. *The Journal of Individual Psychology*, 57(4), 343-353. <https://B2n.ir/rd8312>
- Masillo, A., Valmaggia, L. R., Lanna, A., Brandizzi, M., Lindau, J. F., Curto, M., & Leccisi, D. (2015). Validation of the Italian version of interpersonal sensitivity measure (IPSM) in adolescents and young adults. *Journal of Affective Disorders*, 156, 164-170. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jad.2013.12.012>
- Matin, S., & Jahan, F. (2019). The prediction model of social loneliness based on interpersonal sensitivity and social intelligence with self-critical mediation. *Social Psychology*
- Emmons, R. A., & McCullough, M. E. (2003). Counting blessings versus burdens: An experimental investigation of gratitude and subjective well-being in daily life. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(2), 377-389. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-3514.84.2.377>
- Fabes, R. A., & Eisenberg, N. (2010). *Meta-analysis of age and gender differences in children's and adolescents' prosocial behavior* [Unpublished manuscript]. Arizona State University, Tempe, Arizona. <https://www.researchgate.net/publication/237829926>
- Farah Bijari, A. (2012). The relationship between gratitude and personality traits and prosocial behaviors in male and female students. *Psychological Studies Quarterly*, 8(3), 108-133. <https://doi.org/10.22051/psy.2012.1725> [In Persian]
- Fine, M. A., Mooreland, J. R., & Schwebel, A. I. (1983). Long-term effects of divorce on parent-child relationships. *Developmental Psychology*, 19(5), 703-713. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.19.5.703>
- Froh, J. J., Emmons, R. A., Card, N.A., Bono, G., & Wilson, J. A. (2019). Gratitude and the reduced costs of materialism in adolescents. *Journal of Happiness Stud.*, 12, 289-302. <http://dx.doi.org/10.1007/s10902-010-9195-9>
- Froh, J. J., Yurkewicz, C., & Kashdan, T. B. (2010). Gratitude and subjective well-being in early adolescence, Examining gender differences. *Journal of Adolescence* 32(3), 633-650. <http://dx.doi.org/10.1016/j.adolescence.2008.06.006>
- Ghamarani, A., Kajbaf, M. B., Oreyzi, H. R., & Amiri, S. (2009). The study of the validity and reliability of the Gratitude Questionnaire -6 (GQ-6) in high school students. *Journal of Research in Psychological Health*, 3(1), 77-86.

- Poorseyed, S. M., & Khormai, F. (2019). The effect of personality characteristics and perceived social support on gratitude with the mediation of academic stress and self-efficacy. *Positive Psychology Journal*, 4(4), 25-44. <https://doi.org/10.22108/ppls.2019.114462.1594> [In Persian]
- Radke-Yarrow, M., & Zahn-Waxler, C. (1990). The role of familial factors in the development of prosocial behavior, Research findings and questions. In D. J. Olwuse, M. Block, & M. Radke-Yarrow (Eds.), *Development of antisocial and prosocial behaviour: Research theories, and issue* (pp. 207-233). Academic Press. <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=80090>
- Rothstein, B., & Uslaner, E. M. (2004). All for All: Equality and Social Trust. *Working Paper, 117*, Center for European Studies. https://www.gu.se/sites/default/files/2020-05/2006_4_Rothstein_Uslaner.pdf
- Safarina, M. (2012). *Social psychology and tersonality test*. Arjmand. [In Persian]
- Safarina, M., & Sharif, N. (2010). Construction and investigation of psychometric properties of the social trust questionnaire, *Social Psychology Research*, 1(1), 1-15. <https://www.sid.ir/paper/498326/fa> [In Persian]
- Seidi, S., Saffarina, M., & Ahmadian, H. (2019). The model of relationship between aggression and social perspective taking with pro-social behavior through mediator role of social trust. *Social Psychology Research*, 9(4), 1-20. https://www.socialpsychology.ir/article_105539.html [In Persian]
- Sanai Zakir, B. (2008). *Measurement scales of family and marriage*. Besat. [In Persian]
- Shahraki Sanavi, F., Navidian, A., Ansary moghadam, A., & Farajy Shoy, M. *Research*, 9(35), 67-88. https://www.socialpsychology.ir/article_102048.html [In Persian]
- McCullough, M. E., Emmons, R. A., & Tsang, J. (2002). The grateful disposition: A conceptual and empirical topography. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(1), 112-127. <http://dx.doi.org/10.1037//0022-3514.82.1.112>
- Mohammadian, Y., Mahaki, B., Lavasani, F. F., Dehghani, M., & Vahid, M. A. (2016). The psychometric properties of the Persian version of Interpersonal Sensitivity Measure. *Journal of Research in Medical Sciences*, 2, 1-8. <http://jrms.mui.ac.ir/index.php/jrms/article/view/10577/5445>
- Omidpour, A., Baradaran, M., & Ranjbar Noushari, F. (2020). Effectiveness of Gratitude Training on Empathy and Communication Skills in Adolescents Girls. *Social Psychology Research*, 10(38), 151-166. <https://doi.org/10.22034/spr.2020.114706> [In Persian]
- Parke, R. D., & Buriel, R. (2010). Socialization in the family: Ethnic and ecological perspectives. In W. Damon (Ed.), *Handbook of child psychology*, (pp. 463-552). <http://dx.doi.org/10.1002/9780470147658.chpsy0308>
- Peluso, P. R., & Kern, R. M. (2002). An Adlerian model for assessing and treating the perpetrators of domestic violence. *Journal of Individual Psychology*, 58(1), 87-103. <https://psycnet.apa.org/record/2002-12470-006>
- Poorseyed, S. R., Alizadeh, H., Kazemi, F., Barjali, A., & Farrokhi, N. (2016). The effect of social interest training on lifestyle in bullying and victim adolescences. *Positive Psychology Research Journal*, 2(3), 1-20. <https://doi.org/10.22108/ppls.2016.21517> [In Persian]

- harvest of happiness. In I. Management Association (Ed.), *Research anthology on rehabilitation practices and therapy* (pp. 1737-1759). IGI Global Scientific Publishing. <https://doi.org/10.4018/978-1-7998-3432-8.ch088>
- Wong, T. K., Konishi, C., & Kong, X. (2019). *Parenting and prosocial behaviors: A meta-analysis* (pp. 1-48). McGill University, Department of Educational and Counsellin Psychology. <http://dx.doi.org/10.1111/sode.12481>
- Wu, H., Tseng, S., Wu, P., & Chen, C. (2016). The relationship between parent-child interactions and prosocial behavior among fifth- and sixth-grade students :Gratitude as a mediating variable. *Universal Journal of Educational Research*, 4(10), 2373-2385. <http://dx.doi.org/10.13189/ujer.2016.041016>
- Yaghobi, A., Mohammadi, S., Zoghi Paydar, M., & Farhadi, F. (2021). Develop a structural model to explain prosocial behaviors based on belonging motivation and sensitivity to rejection mediated by social trust. *Journal Social Cognition*, 10(1), 26-43. <https://doi.org/10.30473/sc.2021.57499.2654> [In Persian]
- (2011). The relationship of family communication patterns on life quality in Adolescents. *Family Counseling & Psychotherapy*, 1(1), 101-114. https://fcp.uok.ac.ir/article_9405.html [In Persian]
- Taylor, K. (2020). *Prosocial Behaviors: The Influence of Authoritarian Parenting Style on Adolescents' Prosocial Behaviors Towards Friends and Strangers*. West Virginia University. <https://B2n.ir/mb8800>
- Vanita, S., Arpana B., & Shagun, G. (2021). Understanding the relationship between prosocial behaviours and parenting styles in young adults. *Indian Journal of Positive Psychology*, 12(2), 180-185. http://www.iahw.com/index.php/home/journal_detail/19#list
- Van Snippenburg, L. B., & Scheepers, P. (1991). Social class and plitical behavior during a period of economic stagnation: Apathy and radicalism in the Netherland, 1985. *Political Psychology*, 12(1), 41-63. <http://dx.doi.org/10.2307/3791345>
- Watkins, P. C., McLaughlin, T., & Parker, J. P. (2007). Gratitude and subjective well-being: Cultivating gratitude for a

